

UIT DE GEDENKSCHRIFTEN
VAN KAALNEK, DEN HAAS

door J. LENS.

Ik was onder de moederlijke zorgen uit. Toen ik me voldoende alleen kon redden, was ik de wijde wereld ingegaan; telkens een eindje verder, maar kwam elken avond nog naar 't oude leger terug. Op een avond, toen ik er aankwam, vond ik er nog niemand. Mijn broers en zusters kwamen niet meer terug. Ze hadden mij altijd zoo'n beetje voor achterblijver gescholden — en nu was ik werkelijk nog de eenige, die „thuis” kwam! Ik begreep, dat het tijd werd om óók te verdwijnen. En den volgenden morgen nam ik me voor, mijn eigen weg nu voor goed te zoeken.

Ik kan nu niet zeggen, dat ik zoo'n bijzonder hartelijk afscheid nam van mijn moeder. Dat is in onze hazenfamilie niet de gewoonte.

Het was nog heel vroeg in den morgen, toen ik dan voor goed op avontuur trok. Moeder lag nog ineen gedoken rustig te slapen. Ik snoof nog éénmaal de welbekende geur van het moederlijk leger op; ik zag mezelf er nog hulpeloos rondkrabbelen; en een oogenblik vreesde ik voor het onbekende dat ging wachten. Maar ik wist het al van moeder;

zoo is het hazenleven nu eenmaal: ik moest de wijde wereld in, en ging, de opkomende zon tegemoet....

Heerlijke zomergeuren snoof ik op: kool wist ik genoeg te staan, en ik ging er op af. Die eerste morgen, dien ik niet meer als kind-in-het-huis doorbracht, maar als zelfstandige haas, was er één van ongestoord genot. Ik knabbelde, tot ik mijn buikje rond had; ik was meer dan voldaan.

Maar toen kwam de moeilijkheid al. Waar moest ik nu mijn middagslaapje doen? Naar het moederlijk leger terug wilde ik niet

meer immers. Dom, dat ik niet éérsst een plekje had gezocht! Zoo was nu eenmaal mijn aard: onnadenkend was ik altijd geweest. Verzadigd als ik was, moest ik nu op zoek. Want één ding had ik goed geleerd van moeder: waar kool staat, komen menschen. En menschen — daar moet je voor maken, dat je wegkomt. Als moeder er met ons op uit was, en ze zag een mensch, dan waarschuwde ze onmiddellijk: haar kleine witte staartje werd als een seinvlaggetje omhoog geheven, en zoodra we dat zagen, wisten we, waaraan we ons te houden hadden. Eigenaardig, maar we hebben het nooit *geleerd*: van het eerste oogenblik af, dat moeder dat gedaan had, hebben we het begrepen.

Nu is er wel verschil in de menschen, had moeder ons geleerd; je hebt heel goeie, en onschadelijke. Die loopen langs den weg, of komen in het veld. Maar ze hebben niets gevaarlijks bij zich. Als die ons zien, staan ze even stil, kijken eens, en vervolgen hun weg. Sommige, kleine meestal, probeeren ons te pakken, en loopen ons na. Maar dat is nooit zoo erg, want een haas loopt véél sneller. Moeder liep in zoo'n geval wel weg, maar ze bleef telkens even wachten, en keek om, of ging rustig zitten, als ze zag, dat de afstand te groot geworden was, of dat die kleine mensch teruggekeerd was.

Groote menschen deden dat nooit; die wisten al, dat ze ons nooit konden krijgen.

Maar je had andere, die waren wèl gevaarlijk. Die brachten meestal een hond mee, en dan hadden ze een wonderlijk ding in hun hand, of over hun schouder hangen. Als dat naar je keek, dan moest je maken, dat je wegkwam, zoo hard je kon, zei moeder altijd. Een hond kon je nog ontloopen. Als je er maar genoeg gang achter zette, dan bleef je dien wel voor. Maar uit dat ding konden ze een klein rond steentje zóó hard laten loopen, dat het je vast en zeker inhaalde. En moeder zei: dan was je er geweest ook!

Zoo was onze arme vader ook aan zijn eind gekomen. Hij *was* altijd buitengewoon voorzichtig. Maar ééns is ééns, toch is het ook hèm gebeurd. Ze waren tegen den wind op hem genaderd, toen hij rustig in het leger lag te tukken. Hij had zeker wel het gekraak van takjes gehoord, maar hij leefde in de volle overtuiging, dat het moeder was: opeens komt een hond aangestoven. Nu was vader ook niet van gisteren. Hij wist, dat er,

achter een land, een sloot was. Daar sprong geen hond overheen. Hij moest wèl het open veld over, maar het gras stond hoog, en hij waagde het... Maar hij kwam niet terug. Moeder, die, teruggekomen, versteend van schrik bleef zitten bij het leger, zag hem ineens vallen: dat ding had naar hem gekeken, en de snelle steen had hem geraakt. Ze zag hoe de hond hem pakte en hem bij zijn baas bracht. Die pakte mijn armen vader bij de ooren, en stopte hem in zijn tasch. Nooit heeft moeder *iets* meer van vader gehoord...

Het is dus te begrijpen, dat we bang zijn voor den man met het verre oog! En als moeder er zóó een zag, dan stond het sein ineens op onveilig en holden we allemaal, zoo hard we konden, moeder achterna.

Zoo denkende, was ik aan een rand kreupelhout genaderd. Aan den eenen kant liep een weg; aan de andere zijde strekten zich hooge roggevelden uit.

Ik moest het hier maar wagen, dacht ik. Ik vond een kostelijk plekje, tusschen een paar struiken in; daar krabbelde ik wat droog blad bij elkaar, lei mijn snuitje op mijn voorpooten, en soesde lekker weg. Het moet wel een eenzame weg geweest zijn, want het duurde heel, heel lang, eer ik weer wakker werd. De zon was verdwenen, en helder schitterden de sterren aan de lucht.

Ik wist van moeder, dat dit de beste tijd was om op eten uit te gaan, omdat de menschen nu sliepen, en we dus van hen 't minste gevaar te duchten hadden. Wèl moest je op je hoede zijn voor andere vijanden, veel kleiner: de bunsings, en dan die venijnige, kleine, giftig-gauwe springers, de wezels.

Ik waagde het, en trok het veld in, op zoek naar eten.

Tot nog toe had ik eigenlijk weinig andere hazen gezien dan mijn moeder en de broers en zusters uit ons leger. Nu zag ik er telkens voor me uitgaan; ik herkende ze aan 't witte vaantje, en aan de steile ooren. Plotseling blijft er één voor me stilstaan. Hij buigt zijn ooren naar de mijne, betast met zijn snorharen die van mij, draait eens om me heen, en wijst me den weg. Ik had de hazentaal begrepen, en volgde hem.

We gingen dwars door het korenveld heen. 't Was aardig: er was een pad door gebaad. Er moesten dus meer hazen geloopt hebben. Hier en daar lag een halm afgebeten; 'k zag een enkel veldmuisje bezig, de nog onrijpe korrels uit de aar te halen, maar

mijn makker — gek, dat ik ineens een makker had — ging steeds vooruit. Op 't korenveld volgde kreupelhout. En dan daalde de weg ineens. 't Was voorzichtig-zijn, of je stortte hals-over-kop naar beneden. M'n kameraad vertelde me, hoe één van zijn kennissen daar, toen hij achtervolgd werd, afgetuimeld was, doordat hij zijn sprong te groot genomen had, en daardoor zóó leelijk was terecht gekomen, dat hij den nek had gebroken. En een haas kan aan zijn nek maar weinig velen.

Op sommige plekken helde de weg zóó sterk, dat we ons half zittend, lieten glijden.

Eindelijk waren we onderaan gekomen. Een breeden weg ging het nu over, en toen een smalle sloot, en we waren er: midden in een veld met de heerlijkste, sappigste knollen.

Ik had sedert dien morgen nog geen maal gehad. De tocht had me dubbel hongerig gemaakt, en ik begon als een razende het sappige loof af te knabbelen. Moeder had me dat geleerd. Met mijn pooten hield ik den knol vast; dan met mijn scherpe snijtanden zaagde ik het blad af. En dan op je dooie gemak het opeten. Ik ging dan meestal rechtop zitten.

Al heel gauw merkte ik, dat er verscheidene soortgenooten van me zaten. Ze deden in het heldere maanlicht wát hun best.

Ineens hoor ik een angstig gegil. Ik had wel eens een héél klein mensch hooren gillen. Was er zoo één tusschen gekomen? Verschrikt hield ik op, snoof de lucht eens in, maar ik kreeg geen geur van menschen in mijn neus. Wat was er dan aan de hand?

Ik kwam er toèn niet achter.

Maar wèl miste ik ineens mijn kameraad. Heel in de verte zag ik hem. 't Leek, dat er iets zwarts, iets donkers op zijn rug zat, en 't leek me toe, alsof hij gilde. 't Zou niet heel lang meer duren, of ik wist er alles van . . . .

Ik ging denzelfden weg weer terug, en zocht voorloopig mijn oude leger weer op, dat ik dien morgen had klaargemaakt. 'k Voelde me wel héél erg alleen; dacht nog aan moeder; maar de

vermoeidheid bracht me spoedig weer in droomenland. Dààr aten ze allemaal heerlijke knollen, dààr werd niet gegild, daar waren geen mannen met van die verre, wreede oogen; daar werden de hazen niet opgejaagd, maar leefden ze in vollen, vollen vrede.

Zoo ging voor mij de zomer voorbij. Ik genoot van de vrijheid, zocht telkens mijn kameraad op, maar bleef, nadat ik zoo plotseling van mijn eersten goeden vriend gescheiden was, alleen. Ik ontkwam aan alle gevaren, maar was toch blij, toen een heel oude haas, die reusachtig kon vertellen, omdat hij zoo veel had beleefd, me mededeelde, dat klaarblijkelijk de jachtijd gesloten was. Een paar malen was ik maar nauwelijks aan den dood ontsnapt.

Op een keer, nog vroeg in den morgen, zie ik al in de verte een troep menschen aankomen, van honden vergezeld. Dat spelde weinig goeds. Terwijl ik nog zit te kijken, en alvast bedenk welk wegje ik het best zou kunnen inslaan, om op de veiligste wijze te ontkomen, schiet me ineens Groot-oor voorbij, de oude, wijze haas.

„Ho, je gaat verkeerd,” roep ik hem toe, „daar staan menschen, met honden, en verre oogen, die je raken.”

„Ga mee,” wenkt Groot-oor me: „We moeten weg, want achter ons zijn ze ook.” En hij lei zijn groote ooren op zijn rug, en maakte beenen. Er bleef me niet veel tijd over om na te denken, want ineens hoor ik woedend hondengeblaf achter me: twee, drie zag ik er het kreupelhout uitkomen. Ze hadden lucht van ons gehad, en joegen ons op. Nu was er maar één ding te doen: maken dat ook ik wegkwam. Het was een algemeene vlucht. Zelfs vrouw Roodhaar zag ik gaan, door haar kleintjes gevolgd, snel als de wind.

't Was jammer voor vrouw Roodhaar, doch gelukkig voor mij; de honden kregen haar éér in 't zicht dan mij, en zij met haar kleintjes werden het eerste doel van de hopelooze jacht. Ze vlogen dwars op de jagers in. Er klonken een paar schoten. Ik hoorde wéér dat vreeselijke gegil, dat ik dien nacht had gehoord; daar schoot een van vrouw Roodhaars kleintjes me voorbij.... een rood spoor teekende zijn weg. En achter hem aan één van de honden.... 't Werd een ren op leven en dood.... de hond won het. Verstijfd van schrik zag ik, hoe hij het gillende kleintje bij het nekvel tusschen zijn scherpe tanden nam, en er mee naar zijn meester holde. Ik kon nu maar één ding doen: rustig blijven, waar

ik was. Ik kroop wat achteruit, tegen en tusschen de wortelstronken aan, en zat daar in doodsangst. Hoe lang het duurde, weet ik niet meer. Wèl, dat mij de tijd nooit nog zóó lang heeft toegeschenen.

Plotseling hoor ik, vlak bij mij, wéér blaffen: de honden zijn mij op 't spoor. Steeds nauwer wordt de kring, dien ze om me sluiten willen. Hoe kom ik er uit?

Toen werd de haast roekeloze geest van mijn vader in mij wakker. In een ommezien wist ik een plekje waar ik tusschen de honden door kon komen, en in minder dan géén tijd was het gebeurd: ik was door den kring heen, en vloog wat ik kon, over het stoppelland heen, den steilen heuvel op, den weg over, de sloot over, dwars over het land waar de knollen gestaan hadden, tot ik aan een groote houtmijt kwam, waar ik me zoo dicht mogelijk tegen aanvljide. Ik had vier schoten geteld, maar was het wonderlijk ontkomen. Doodmoe lag ik neer; ik kon bijna niet eens meer naar adem hijgen, maar ik was het ontkomen. Ditmaal nog. Met uiterste inspanning van àl mijn krachten.

Zóó had ik kennis gemaakt met het jachtvermaak der menschen. 't Maakte me nog voorzichtiger.

De zomer ging voorbij, en het werd winter. 'k Was een paar weken niet erg lekker geweest. Ik had behoefte om langs wortel-einden en stammen me te schuren, en ik teekende mijn weg met plukjes haar. Toen de kou kwam, had ik mijn lichte winterpels aan, die zoo heerlijk warm was.

Heele dagen bleef ik in mijn leger liggen. Alleen als de honger me drong, ging ik er op uit. Maar ik had bijna geen honger. Ik lag dan ook bijna den ganschen dag doodstil.

Dien winter zal ik nooit vergeten.

't Was bij een lekkere vrieskou, in den helderen maanavond, dat ik mijn gewonen weg, dien ik van mijn eersten kameraad geleerd had, insloeg. 'k Was bijna op de weide, toen er ineens, met een wonderlijken sprong, een wezel op me afkwam. Ik zag zijn venijnige oogen schitteren, wou maken dat ik wegkwam, maar 't was of ik verlamd was, dat oogenblik, en of ik met geen mogelijkheid aan den greep van dit kleine monster kon ontkomen.

Het duurde geen seconde, of mijn eigen stem, die ik nog nooit zóó gehoord had, gilte door de stilte. Schrik en pijn beide gaven me kracht, en vóórt ging het, met dat kromme, gluipende monster

op me. O, nu begreep ik het lot van mijn armen, eersten kameraad. Dien had ik net zoo zien vluchten.... en nooit had ik hem weergezien.

Die gedachte gaf me kracht. Zóó wou ik er toch niet afkomen. Ik holde, en liet een spoor van roode druppels in de blanke sneeuw achter. Ik gilde, en holde, en een oogenblik uitgeput door vermoeienis en bloedverlies, laat ik me vallen. Daar *voel* ik, dat de greep van het monster zwakker wordt. Dàt geeft me een oogenblik verschen moed; ik wentel me om — de wezel laat een ondeelbaar oogenblik los,.... ik verzamel mijn laatste krachten.... met een hazensprong ben ik op, en dan, zoo snel de krachten het weer toelaten, wèg — wèg — in de richting van het beschuttende leger. De wezel deed geen pogingen om me te achtervolgen; ik moèst vaart gaan minderen; meer dood dan levend kwam ik in mijn leger aan. Ik weet niet meer, wat er met me gebeurde.... hòe lang ik bewusteloos ben geweest. Ik moest denken aan vader en mijn kameraad, en aan de kleintjes van vrouw Roodhaar — toen ben ik zeker gaan slapen.

Ik was doodelijk zwak, toen ik wakker werd; kon me nauwelijks bewegen, wist niet, hoe ik me bewegen zou.... Dagen heb ik zoo gelegen, tot de honger me uitdreef. Ik ging niet meer mijn gewone veld opzoeken, daar had ik den schrik van. Ik zocht het nu den anderen kant uit, dwars door het bosch en over de hei, en dan waren er een paar eenzame boerderijen, waar zelfs in den winter nog wel wat voor ons te bikken viel.

Ik kwam Langoor tegen.

„Jongen, wat zie *jij* er uit,” zei hij. „Je heele nek is kaal.”

Dat wist ik nog niet eens. Ik vertelde hem de geschiedenis, en hij luisterde oplettend toe.

„Nou dan mag je ook wel dankbaar wezen.” Hij knipte wijsgeerig met zijn goede, oude oogen, bewoog zijn lange ooren heel gewichtig, ging op zijn achterpooten opzitten, trilde met zijn snorharen tegen de mijne en zei: „Jou zullen we voortaan Kaalnek noemen. Dat is je eere naam. Want in den strijd met den venijnigsten vijand van ons hazengeslacht ben jij de baas gebleven.”

Mijn hart klopte van trots, toen Langoor dat zei. Sedert dien onvergetelijken winter noemen de kameraden mij Kaalnek. Ze behandelen mij met zekeren eerbied, zooals ik het Langoor deed, die al lang geleden aan ouderdom gestorven is.

Hem hebben jagers noch honden, noch wezels, noch strik kunnen krijgen, maar den dood heeft hij niet kunnen ontloopen. In de eenzaamheid, zonder dat iemand er getuige van was, heeft hij zijn leven geëindigd.

We vonden zijn lijk liggen in een dicht beworteld boschje.
Hij was een der helden van ons geslacht geweest!

DE EIERENDIEF.

Een boer, die al lang z'n knecht verdacht van eieren te stelen, plaatste de 52 eieren, die hij op een middag uit het kippenhok haalde in een groote kist met boekweit-doppen en wel in een vierkant, op de wijze zooals in het hiernaast staande figuur is aangegeven: dus acht in elk der hoeken en telkens vijf er tusschen.

8	5	8
5		5
8	5	8

Zie zoo, dacht hij, nu heb ik maar te tellen of er in elke rij 21 zijn, dan weet ik dadelijk of er eieren gestolen zijn.

Den volgenden morgen ging hij kijken en telde er werkelijk

9	3	9
3		3
9	3	9

21 in elke rij. Toch had de knecht er bij zijn morgen-boterham 4 opgepeuzeld. Het volgende figuur geeft aan hoe de knecht de eieren had verplaatst om er 4 af te kunnen nemen zonder dat de boer het merkte.

10	1	10
1		1
10	1	10

Had hij er 8 gelust dan zou hij 't ook klaar gekregen hebben zonder betrapt te worden. Hij zou de overgebleven eieren dan geplaatst hebben zooals in de derde figuur is aangegeven, n.l. 10 in elken hoek en telkens 1 er tusschen.